

De hydrope sicco ac flatulento ... / [Carl Friederich Schultze].

Contributors

Schultze, Carl Friederich.
Vater, Christian, 1651-1732.
Universität Wittenberg.

Publication/Creation

Vitembergae : Augustus Kobersteinus, [1713]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/adwmhgw4>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

**wellcome
collection**

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

Q. D. B. V.

AVSPICIIS RECTORIS MAGNIFICENTISSIMI
SERENISSIMI PRINCIPIS REGII AC DOMINI,

DOMINI
FRIDERICI AVGVSTI,
ELECT. SAXON. HEREDIS

DE

HYDROPE SICCO
AC FLATVLENTO

PRAESIDE

DN. CHRISTIANO VATERO,
PHIL. ET MED. D. EIVSDEMQUE PROF. PVBL.
NEC NON PHYSICO PROVINC. SAXON. ET
ARCHIATRO ANHALTINO

PATRONO AC PROMOTORE SVO IN AETERNVM
DEVENERANDO

PRO - LICENTIA

SVMMOS IN ARTE MEDICA HONORES

DOCTORALES RITE IMPETRANDI

AD D. NOVEMB. A. C. MD CC XIII.

IN AVDITORIO MAJORI

HORIS ANTE ET POST MERIDIEM SVETIS
PVBLICE DISSERET.

CARL FRIEDERICH SCHVLTZE

BRANDENBVRG. MESO-MARCH.

VITEMBERGAE,

EXPRESSIT FORMIS AVGVSTVS KOBERSTEINIUS.

HYDROPE SICCO AC FLATULENTO

DISSERTATIO INAUGVRALIS MEDICA.

PROEMIVM.

Inter morborum, qui uitae humanae insidiantur, myriades, plerosque circa uentriculum eiusdemque canalem alimentorum generari et foueri, eosque, iudice iam *Hippocrate nostro de Arte Thef. XVII.* in obscuro admodum positos, et minus euidentes, quilibet facile intelligit, qui nouit, partem hanc eo loco a natura positam esse, ubi ob membrorum, quae longa serie complectitur, capacitatem, atque ingestorum ali-

mentorū copiam, uarietatem et impuritatem uberrimo semper illuuiēi scatet prouentu: Fieri sane aliter non potest, quin causarum tam exterius irruentium, quam internarum concursu, saepius sane in alimentorum debita ibidem digestionē, depuratione, indeque, per innumeros exilissimorum uasculorum tubulos mirifice perplexos, distributione quouis fere momento contingat, ut partium et functionum istarum harmonia multis modis turbetur aut penitus euertatur. Est enim hic prima et praecipua digestionum officina, ubi siue male conuenit humoribus, siue organis, mille statim parata sunt morborum semina: Nulla autem causarum, praeter rationem uiuendi dissolutiorem, uidetur esse frequentior et periculo manifestior; utpote, qua toto die fit, ut tanta istae partes humorum superfluatorum et crudorum obruantur illuuiē, quae destinatis inibi receptaculis ne quidem excipi, multo minus debite digeri et distribui queant. Oriuntur hinc tot uasculorum obstructions, humorumque corruptiones, cachexiae, febres, diarrhoeae, tormina, aliaque quam plurima mala, quae hic recensere, instituti ratio non admittit: Vni tantum Hydropi, eisdemque in specie sicco et flatulento jam digitum
inten-

intendere, et quae haecenus ad accuratiorem eiusdem cognitionem et curationem, crebris cadauerum sectionibus, aliisque signis obseruata sunt, loco speciminis inauguralis thesibus hisce delineare decreui: Faxit immortale Numen ut cedant in ipsius gloriam et proximi languentis auxilium.

Thes. I.

Nemo offendatur hic nomine Hydropis flatuosi; utpote quo etiam ipsi artis nostrae Parenti *Lib. IV. Aphor. XI. et Galeno Comment. ad hunc Aphorismum* eundem affectum consignare placuit. *Prosper Martianus* quidem *Comment. in L. Hipp. d. Acut. Sect. IV. v. 373.* nec non in *libr. Coacar. Praenot.* et cum eo *Lindanus* aliique per Hydropem siccum Hippocratem potius Ascitidis illam speciem intellexisse uolunt, ubi abdomen quidem aquis repletur, pedes uero et aliae extremitates arescunt et exsiccantur, idque exinde colligunt, quando *Sect. IV. Aphor. XI. legitur: Quibus tormina et circa umbilicum dolores, et lumborum dolor, qui neque medicamento, neque alias soluuntur, in bydropem siccum fit conuersio: Et S. III. Coac. Praenot. V. L. VI. Quibus ex aliqua aegritudine ad bydropem res deuenit, his alui siccae, excrementa caprini stercoris, sphaerulis similia, egeruntur*

cum colliquatione mucosa et urina non bona, et distensiones circa hypochondria et tumores ac dolores circa ventrem et laterum mollitudinem, et juxta spinæ musculos accidunt, febres item et sitis et tusses siccae sequuntur. Verum eo ipso tantum illi probare mihi uidentur, flatus indeque oriunda tormina imo ipsam Tympanitem hydropem, ascitem tanquam causam non raro antecedere, imo cum eadem complicari; exinde tamen inferre non licebit, flatus istos interdum non seorsim, et citra omnem aut, minus notabilem aquositatem intra cauitates istas colligi posse, quae in specie dictum hydropem siccum constituunt, tot obseruationibus jam tum, et quotidiana fere experientia notissimum, licet etiam Hippocr. Libro suo de flatibus et alibi nullam ejus descriptionem perfectam reliquerit.

Thef. II.

Reuera enim faciem quoque Hydropis aquosi extrinsecus refert, imo talem non raro antecedit, aut etiam eidem complicatur. Alias quidem etiam non incommode Hydrops Tympanites, uel Tympania uocatur, eo quod abdomen aegrorum ejusmodi nimium quantum extendatur,
et

et percussum, tympani instar bellici, sonum edat: Est enim, non minus ac Hydrops Ascites, Tumor abdominis imprimis, aut etiam aliarum partium vicinarum, enormis et durus, sed levis magis et ficcus, cum rugitibus, palpitationibus cordis, torminibus hypochondriacis, colicis, difficultate spirandi aliisque grauiissimis symptomatis stipatus, et a flatibus in cavitatibus istis collectis oriundus.

Thes. III.

AEque nimirum, ac in Hydrope abdominis aquoso, intumescit hic totum abdomen in tantam saepius molem, ut etiam rupturam aegri metuant, nulla tamen in contrectatione ejus, siue ab aegro, siue aliis, sentitur mollities, aquositas uel fluctuatio humoris alicuius, tota potius abdominis regio fornicata quasi, siue aequaliter tumida attactui uix cedit, aut, si cedit, statim tamen resilit, manente semper aequali superficie: Neque etiam tanta hic ac in aquoso sentitur grauitas, quin potius notabilis leuitas, respectu Ascitis, sed eo major distensio, ac durities totius abdominis. Accedunt insuper continua fere murmura, rugitus, cardialgia, dolores colici et iliaci, modo fixi magis

gis et immobiles, modo uagi, palpitationes cordis, et difficilis admodum respiratio; Eaque omnia eo grauiora, quo maiorem successiue gradum et augmentum acquirit morbus.

Thef. IV.

Patitur enim hic tota abdominis regio, a coxis et pube ad diaphragma usque extensa, et in ea tot uiscera plane insignia, multiplicibus digestionibus, transcolationibus et depurationibus succorum destinata, a quibus deinde reliquae partes omnes totius corporis, uti alias suam nutritionem, sanitatem et uitam, ita nunc quoque laesiones istas participant. Imprimis in Ventriculo et reliquo alimentorum canali materia et fomes flatuum ex alimentis prauis, eorundemque prauis digestionibus, primum generantur et colliguntur; unde etiam in cadaueribus, ex hoc morbo defunctis, et apertis, saepius nihil horum in ipsius abdominis cauo, omnes uero in intestinis tantum nimium distentis, simulque uariis locis distortis et conuolutis inueniuntur, testantibus id obseruationibus plurimis apud *Bonettum in Bibliotheca Anatomica P. II. et Med. Sept. P. I. Inspecie quoque apud Sennert. L. III. Prax. P. VI. Sect. II. C. IV. Plater. L. III. Guil. Fabric. Hild.*

Hild. Cent. VI. Obseru. LXXIV. Anton. Beniuen. Cap 81. obseru. Smetium Misc. Med. L. VII. Epist. IV. Hercul. Saxon. Prael. Pr. P. II. C. XXIV. Dolaeum Encyclop. Pr. L. III. C. IX. Scholz in Ephemerid. German. D. I. A. II. et alios. Ex quo etiam fit, quod aegri tales, a flatibus siue per superiora, siue inferiora erumpentibus, maximum solamen percipiant.

Thes. V.

TAmen non semper et solum in officina hac subsistunt flatus, tanquam carceribus inclusi, sed majori copia collecti ac congregati, ut ab intestinis amplius contineri, nec ob distensionem ac conuolutionem eorum exitum inuenire queant, necessario spatium, ut elasticitatis suae, quaerentes, uniuersum eorum tubum enormiter extendunt, eoque ipso poros ipsorum, immo etiam oscula uasorum lacteorum et sanguiferorum nimium dilatant, sibiue uias elabendi aptissimas quaerunt et aperiunt. Ex qua ratione non solum in ipsius abdominis cauitate, testantibus obseruationibus apud *Theodorum Schenkium, Rolfincium, Valesium, Helmontium, Meniotium* et alios, sed etiam in uasis sanguiferis, ipsoque Corde reperiuntur. *Vidi, inquit Pecklinus l. c. teste et arbitro Syluio, ca-*

dauer aperiri hominis a multis uentris doloribus, pectorisque angustiis tandem oppressi, quem, etsi jam ante flatibus laborasse conjiceremus, sectio tamen rem omnem eo clarius docuit. Primum enim ut Abdomen aperiebatur, erumpentes ingenti copia flatus cameram foedo atque impudico odore repleuere: Intestina deinde omnia hinc inde, ut fieri solet, turgida deprehensa; Ventriculus quin etiam totum inflatum utrem referebat, adeo ille extensus erat. Et uero perambulasse jam uentorum regionem uidebamur, cum ad nouum spectaculum magnitudo cordis, uel duabus partibus naturali major curiosos auocaret. Itaque, qui Polypum hic, aut copiosos sanguinis grumos adfuturos credebamus, uentriculum utrumque omni cruore uacuum, sed a copioso flatu in immensum adauctum deprehendimus, imprimis uero dextrum ejus uentriculum, una cum auricula et uenis sociis. Aeri sane nulla corpora imperuia, multo minus uiuentia, non nisi ex meris uasculis et tubulis conflata, et praeterea succis aere plenissimis referta: Hinc si uel digiti solum extremitas speculo, uel alii corpori polito, propius admouetur, statim macula quaedam ab effluuiis exeuntibus ipsis inducitur; Et, si excreta sensuualia corporis nostri cum quotidie assumptis alimentis comparantur, habito simul respectu augmenti
ejus

ejus exigui, oppido patescit, quotidie majorem quantitatem effluuiorum insensibilium, quam excretorum sensibilium, a nobis effundi, uti etiam incredibili industria et patientia haud contemnenda satis abunde probarunt *Sanctorius in Medicina sua Statica, et Robertus Boyle de Poris corporum.*

Thef. VI.

SED adhuc obseruare conuenit, ejusmodi flatuosum spiritum, non solum inter tunicas et uesiculas uiscerum, sed in toto corporis ambitu, inter cutem, panniculum carnosum et musculos ita coaceruari posse, ut *Hydropis Anasarcae*, sed itidem siccae et flatuosae, faciem perfecte ostendant; Cujusmodi notabilem *Anasarcam*, quam *Tympanitem uniuersalem* appellat, ex *Schmetio* refert *Willisius Pharm. Rat. Sect. II. Cap. IV.* in *Juene* quodam *Leodinensi*, qui, cum in conflictu subter axilla dextra uulnus punctum factum, in pectoris cauitatem penetrans, accepisset, postridie toto corpore, post unicam noctem, mane turgidus apparebat, non solum in pectore; sed etiam dorso, uentre, lumbis, pedibus, brachiis, imo collo et tota facie, ut ne palpebras quidem deducere potuerit, quin et in uertice ipso, cute ubique distenta et tumefacta cum dolore

non leui. Cui etiam prorsus similem casum annotauit Sennertus de hoc affectu, ex propria experientia ; Et talem quoque ante aliquot annos in Studio Dantiscono, ex eiusmodi uulnere Thoracis contigisse, ab Excellent. Domino Praeceptore Praefide relatum audiui : Huiusque tam subitaneae inflationis rationes Willisus quidem in spirituum animalium motu anomalo, a punctura forte neruorum axillarium oriundo, deriuat, uerum, praeter quod de punctura neruorum, in istis facta uulneribus, nihil certi constat, rationem reddere omisit, quare in illis tantum uulneribus, non uero aliis quoque neruorum puncturis, eadem inflatio totius corporis contingat, et unde in thoracis illis uulneribus tam subito oriatur, rursus que cito euanescat : Potius igitur cum Sennerto nostro eandem factam putamus, quando aer extraneus per thoracis uulnus ingressus, rursusque exsufflandus, propter uulnus obturatum, exitum non inueniens, cutis interstitia subiit, ibidemque cum reliquis partibus spiritalibus, in succis habitantibus, eiusmodi anasarcam flatuosam tam subito excitauit. *Conf. Hildan. C. V. obs. LXX. M. Don. Hist. Med. L. I. Schenck. L. V. obs. & Riuer. C. V. obs. LXIX, de Flatu eiusmodi furioso totius corporis.*

Tbes.

Thes. VII.

Merito igitur omnem inflationem, siue Intestinorum solum, siue abdominis, siue etiam aliarum cauitatum, tribuimus potissimum aeri, qui non solum per inspirationem et transpirationem ad intima corporis nostri admissus, sed etiam cum alimentis et potulentis omnibus intra uentriculum et intestina receptus, tanquam primus motor, digestiones et secretiones omnes, uimobilitatis et elasticitatis suae excitat et promouet, eoque ipso cum humoribus istis transit et perspirat. Quodsi uero culpa ipsius, uel alimentorum, aut organorum adiuuantium, digestiones istae minus recte succedunt, facile etiam fit, quod in suo motu inhibitus, uel turbatus, extra limites tendat, et mille mala, imprimis quoque nostrum affectum gignat. Frequentius et manifestius hoc fit in prima corporis regione, ueluti propria officina, ubi, ut iam antea meminimus, propter innumeros in diaeta commissos errores primum generantur tot cruditates uiscidae, pituitosae, aufterae, acidae aliaeque, a quibus adeo praue digestis, etiam partes eiusmodi heterogeneas imprimis salinas cum aere misceri, et intra cauitates colligi necesse est. Sunt enim ibi-

demuarii admodum intestinorum anfractus, anguli, ualuulae et cellulae, ubi insuper uarii succi, saliuua, limpha uentriculi ipsius, pariter ac intestinorum, succus pancreaticus et bilis, ad digestiones illas promouendas confluunt; quibus si praeterea ex aliis morbis antecedaneis male conuenit, non potest, quin propter eorum intemperiem plus minus acidam, austeram, falso acrem, aliamue, alimenta, siue salubria, siue insalubria male digerantur, depurentur, indeque flatuum materia foecundissima generatur.

Thes. VIII.

Imprimis uero pituita sic dicta, seu humor uiscidus, ualde glutinosus et crudus commodissimum iisdem fomitem et pabulum praebent, quando ob partium suarum glutinositatem, tenacitatem et plicabilitatem, partes acres flatuosas non solum largius colligit et diutius retinet, sed simul quoque cum iisdem in halitus copiosos abit. Cui dum bilis, tum temporis aequae uiscida, tamen lixiuiosa acris accedit, non potest, quin orto inter succos istos heterogeneos motu intestino, quasi fermentatiuo, pituita ista quodammodo resoluitur, et in uesiculas uel bullulas aere plenas redigatur; quemadmodum aqua, sine gmatidis beneficio,
gluti-

glutinofior reddita, nec non alii liquores quicunque glutinofi, in bullas ejusmodi conflari folent. Cujusmodi etiam bullarum, ex pituita ualde glutinofa conflatarum, et flatus intus continentium, infignia exempla habentur in *Ephemerid. German. Dec. II. A. I. Obferu. LXXX.* ubi aeger quidam cum paffionibus colicis diu conflictatus, quibus libet remediis fruftra exhibitis, tandem ufu clyfmatum efficaciorum, maffam ex multis ueficulis contextam, quarum majores globoli juglandium, minores nucum auellanarum magnitudinem excedebant, manifefto cum leuamine excreuit; quae ueficulae tam tenaciter fibi adhaeferunt, ut uix diuelli potuerint, difruptae uero, mephitim flatulentam admodum foetidam emiferint. Et alia ibidem foemina a longo tempore afthmatica et anhelofa, ejusmodi ueficulas, longe majores, magnitudine Pomi borftorfiani, magno quidem labore, tamen cum *Euſſo-gla*, per uices rejecit. Ex quibus fane et fimilibus oppido patet, quantum humores ejusmodi glutinofi et tenaces ad producendos morbos flatulentos, et in ſpecie hydropem noſtrum faciant, curamque illorum longe difficillimam reddant.

Theſ. IX.

AT que hinc fit, quod phlegmatici ſic dicti, ſeu potius

tius phlegmatico-cholerici, uel phlegmatico-melancholici potissimum, uti in passiones hypochondriacas, colicas et iliacas, ita in hunc affectum prae caeteris maxime procliues obseruentur. Ideo quoque hypochondriaci, quasi uentri loqui, continuo fere horrenda murmura et rugitus, etiam adstantium aures offendentes, sentiunt, imo post cibum sumptum flatibus adeo saepe tumescunt, quasi a folle ita inflati, ut etiam intestina extensa, eorundemque cellulae et anfractus manibus distingui queant. Tale rursus exemplum insigne apud *Bonnetum in sepulchreto P. I.* habetur Virginis Hypochondriacae et atrabilariae, quae hypochondriorum obstructionibus et inflationibus diu uexata, adhibitis frustra remediis omnis generis, tandem hydrope sicco superueniente exspirabat; Id quod etiam in Abbatissa Heruordienfi contigisse, obseruauit *Schmetius l. c. p. 528.* Cujus tympaniam, et ex ea mortem, antecedeabant tumor durus et scirrhosus hypochondrii dextri, cum cruciatibus acerbissimis et anxietatibus, per interualla circa umbilicum recurrentibus, nec non manuum inflationibus et maculis liuidis. Idemque in Tympania cum Melancholia hypochondriaca et catarrhis conjuncta *Job. Colles fol. 181.* se uidisse refert.

Thef. X.

ITa porro notabile quoque est, febres non solum intermittentes, et cum obstructionibus uiscerum conjunctas, sed etiam continuas interdum affectum nostrum comitari, aut etiam cum eodem tristem euentum fortiri: idque comprobatur Virgo, exempli loco, illa, cujus meminit Pechlinus, febre solum tertiana detenta, cujus singuli paroxysmi, inualefcente potissimum calore, cum tanta totius abdominis inflatione inuadebant, et repetebant, ut etiam, propter repentinum et insolitum phaenomenon, multis suspicionem ueneni hausti praebuerit, donec cum Paroxysmi toties remittebat, et febre curata, penitus cessabat. Quid ergo mirum, quando febres quartanae et similes inueteratae, cum majori humorum uisciditate, uiscerumque obstructione conjunctae, toties in Hydropem Ascitem, uel etiam Tympaniam abeant, qualem etiam refert *Matth. d. Gradi Consil. L. II. fol. XLVII.* Aliam uero, cum febre putrida et hectica, *Epiphanius Histor. f. 209.* Sed majorem longe meretur admirationem, quod etiam in febribus continuis et malignis idem interdum obseruetur, uti in Febris Hungaricae principio aliquoties obseruauit *Conradinus in Tract. de febr. hungar. C. XXVII. Et cum eo*

Dravvizijs de Scorbuto T. I. p. 65. In Simplici uero continua Ballonius Paradigm. 141.

Tbes. XI.

ALias quidem rarum non est, quod Tympania subitanea etiam a uenenis haustis producatur, de quo exempla habentur *apud Card. L. II. de Venen. C. I.* et alibi, unde etiam intumescencia subitanea totius corporis, uel solum abdominis, absque aliis causis manifestis contingens, inter signa hausti, ex improviso, uenenia a Medicis refertur, ut uidere est *apud VVelschium in Vuln. judic. rational. C. ult.*

Tbes. XII.

IMo etiam uermes huic malo occasionem praebere possunt, quatenus non solum excrementa uiscosa, acria reddunt, et cum alimentis permiscant, sed etiam intestina grauius saepius pungunt, uellicant et sic in motus spasmodicos redigunt, unde sane digestiones maxime turbari, nihilque nisi cruditates uiscolas et flatuosas oriri necesse est. Hujus rei fidem rursus faciunt, in cadaueribus, ex hoc morbo defunctis, obseruationes quamplurimae: Ita *Hercul. Sax. l. c.* refert, quod in Nobili Patauino, decem annorum, cum tumore ingenti

genti subitaneo, et Tympanitem aemulante, mortuo et secto, non solum intestina flatibus plenissima, sed in uentriculo ultra triginta uermes, eorundemque multos sesquipedales inuenerit. Pariter *Platerus* in Pueri, septendecim annorum, intestina, praeter flatus, quamplurimis uermibus oblongis et adhuc uiuis referta, uidit, qui rursus aliis minoribus repleti, tantos motus in abdomine, etiam post mortem excitarunt, extrinsecus adeo sensibiles, ut etiam adstantes, de sepeliendo cadauere, ambiguos reddiderint.

Thes. XIII.

Sed praeterea in eiusmodi cadaueribus etiam reperiuntur saepe uiscerum uariorum, hepatis, nempe, lienis, pulmonum aliorumque scirrhi, corruptiones et consumptiones: Inter Tympaniticos sub cura mea fuit, inquit *Bonetus Thesaur. Pract. L. IV. Cap. XLVIII.* puellus triennis, qui ex abscessu in pectore oborto, post decimestrem languorem obiit; biduo uero, antequam e uiuis excederet, Tympanites accedebat, qui puellum, prae summa uentris distensione, suffocabat. Causam interitus, ut manifestarem parentibus, dissectionem feci, et praeter abscessum in pectore, aperto abdomi-

ne adeo exiliere intestina, ut omnes mirati fuerint, quomodo capacitatem uentris concludi potuissent: Pellucidissima illa erant et tenuissima, cuiusmodi ea, quae ad tucetorum confectio- nem parantur, ex simplici tunica parata. Alius Eques generosus XXVII. annorum, referente D. P. Petri in *Ephemerid. German. Dec. I. A. II. Obs. LXXVII.* malo hypochondriaco, et obstructionibus uasorum mesaraicorum diu obnoxius, postea, in Intestino recto mali moris ulcere fistuloso contracto, ob denegatum excrementorum transitum, tandem, remediis omnibus incassum adhibitis, lethalem tympanitem contrahebat.

Thes. XIV.

A Deo multi et uarii admodum, etiam ex mille aliis causis oriundi morbi, huic nostro for- res aperiunt, quibuscunque solum digestionem et distributionem succorum turbari, et flatuum materia suppeditari, aut solum frequentes intestinorum motus conuulsiui excitari queunt. Commemorandum enim omnino hic est, quod non sola flatuum collectio, earundemque elasticitas, sed intestinorum quoque ipsorum motus conuulsiui, ad producendum hunc affectum quam maxime faciant; quan-

quando nimirum eadem, siue a flatibus ipsis, siue humoribus acris, uenenis, purgantibus fortioribus, uermibus aliisque grauius uellicata et laesa, crispantur, et spastico modo contrahuntur, uel extenduntur, fit, ut distributiones succorum ibidem non solum turbentur, impediuntur, sed etiam uasorum circulantium oscula constringantur praeter naturam, alia aperiantur nimium, consequenter flatibus et humoribus, extra limites suas naturales elabendi, ansam praebent: Quo etiam respexit *VVillisius*, quando l. c. omnem hydropem siccum ab intestinorum, mesenterii, peritonaei, aliorumque uiscerum membranosorum tensione, *τετανωθεσι* spasmodica potius, quam a nimia flatuum intus conclusarum copia; eandemque tensionem, a spiritibus animalibus, fibras membranarum istarum impetuosius subeuntibus, dependere docuit.

Thes. XV.

SEd, praeter haec interna corporis mala, etiam mille alia extranea, malo huic occasionem et causam dare solent, siue cruditates uiscidas, glutinosas & flatuosas suppeditando, siue conuulsiones et spasmos intestinorum excitando,

aut aliis rationibus digestiones, depurationes, et distributiones succorum in abdomine, quocunque modo turbando et inuertendo. Accusandi hic prae caeteris sunt omnes cibi et potus crudi, crassi, uiscidi, austeri, acidi, flatulenti, qui inter substantiam et texturam suarum partium uiscidarum, etiam multas aereas particulas, nec non salino sulphureas continent; e. g. omnia olera, legumina, et fructus horaei, facile fermentabiles, putrescentes et similia, ut sunt Pisa, fabae, poma et pyra subacida, adstringentia, cydonia, mespila, uuae, et ex iis paratum mustum, cereuisia recens, piscium genera uaria, lacticia corrupta, aliaque: Imo potus Coffe in multis, praecipue phlegmaticis flatus enormes excitare, obseruatur, in primis si refrigeratio corporis secuta; De quibus, si placet, legatur *Fienus lib. de Flatibus, Helmontius de Flatibus*. Vidi in Collegio Experim. D. D. Praesidis non semel pisa, fabas uel similia legumina repleta, et parum aquae irrigata, adeo intumescere, et receptacula clausa flatibus replere, ut non solum pondus ipsorum manifeste auctum, sed uasa ipsa cum fragore dissilierint. Cuiusmodi experimenta plura alia habent: *Robertus Boyle, experim. Phys. mechan. et Stair Phys. Experim. Explorat. XIX. Sect. XIII. Helmont.*

mont. l. c. Sed singularem Tympanitis et Ascitis causam in Auriga obseruauit *Langius*: nempe oua in aceto frixa, Halis largiori in copia assumpta, unde alui adstrictio pertinax primum orta, quam insecuta statim abdominis inflatio maxima; a qua tamen, uti Autor perhibet in *Pr. Med. P. II. C. V. Thes. XIII.* curari potuisset, quoniam, adbibitis frequentibus clysteribus oua illa adhuc integra, post uigesimum diem, reiecit, nisi uasis lymphaticis et lacteis, ob distensionem nimiam intestinorum, ruptis, ascites, et cum ea demum mors insecuta fuisset. Sed tamen adhuc sciendum, quod non solum alimenta eiusmodi crassa et uiscosa, quin etiam alia magis salubria flatus efficere queant, quando in corporibus jam tum cacochymicis, et debilitate uentriculi aliorumque uiscerum laborantibus, minus recte digeruntur et depurantur. Atque inde etiam fit, quod unus prae aliis, etiam ab iisdem alimentis, flatibus magis uel minus afficiatur.

Thes. XVI.

ADhuc uero aliae causae supersunt, quae morbo huic nostro occasionem praebere solent; Sic e. g. Potus frigidus, imprimis ab incalescentia nimia, nec non refrigeratio corporis, mirum

rum quantum, debitam hic transpirationem impediendo nocent; Et excessiui, aut incongrui et infueti corporis motus, saepe digestiones omnes, maxime in primis uis nimium turbant, eoque ipso non solum flatus excitant, sed et agitando humores id efficiunt, ut partes aereae, quas antea omnibus alimentis inesse demonstrauius, compedibus, quibus detinebantur, liberatae, eo liberius se explicent, et longe lateque uagentur. Quemadmodum e contrario otium et quies nimia digestiones plane suffocat, transpirationem debitam sufflaminat, obstructions uasorum et uiscerum promouet, atque sic multis modis symbolum suum conferre potest. De quo exemplum refert *Bonettus Bibl. Praet. P. I. L. VII.* Illustrissimae Virginis monialistympanite affectae, cui diuturna mora in aedibus sacris occasionem dederat. Neque hic tacere possum animi pathemata grauiora, imprimis moerorem, quoniam *Smetius Miscell. L. VII. Epist. 4.* puerperae alicuius meminit, quae Antwerpiae, durante puerperio, promisso matrimonio frustrata, prae animi moerore hunc morbum sibi lethalem contraxerat.

Thef. XVII.

ATque adeo ex his omnibus aliisque, breuitatis studio praetermissis, natura, sedes et causa hydropis ficci, credo, satis dignosci poterunt, ut ab aliis analogis morbis facile distingui queat; Quamuis, uti etiam Sennertus ingenue fatetur, principia ipsius obscura admodum sint, et cognitu difficillima, nihilofecius tamen in progressu se prodit, et, consideratis probe omnibus circumstantiis et inter se collatis, simul ejusdem differentiae admodum uariae, non solum ratione causarum, tam diuersissimarum, sed etiam graduum, subjectorum particularium et complicationum cum aliis morbis, nempe scorbuto, hydrope, ascite, scirrhis uiscerum aliisque facile cognoscuntur. Cum Platero non incommode tres Tympanitis species constitui possunt, quarum prima a flatibus in ipsis intestinis collectis, altera in cauitate abdominis, siue spatio inter intestina et peritonaeum; Tertia a flatibus et aqua in eadem cauitate simul collectis dependet; Quae postrema species adeo frequens est, ut multi tympaniam sine ascite uix fieri posse credant, iudice *Waldschmidio in praxi*: Praeterea datur etiam hydrops flatulen-

tus particularis e. g. in utero ejusdemque ouariis et tubis solum haerens, de quo uid. *Forest. obs. LXIX. et Gladbach. in Idea Prax.*

Thes. XVIII.

AD Prognosin uero ejus quod attinet, Omnis quidem Tympania, uti cognitu, ita quoque curatu difficillima. Ipsi aegri, uento quasi grauidi, nesciunt communiter conceptus sui causas et modum, indeque tum demum aegrotare se sentiunt, quando uix curari possunt. Procul dubio tamen minori cum periculo conjuncta est, ac facilius curatur incipiens, quam inueterata; in junioribus et consistentis adhuc aetatis aegris, quam senibus; simplex, quam cum aliis morbis grauioribus, imprimis uiscerum corruptionibus complicatus; Si quidem caetera fuerint paria, et aeger praeceptis medicis morem gesserit. Vulgo quidem ascites periculosior judicatur Tympanite, cui tamen rationes et experientia contradicunt; Semper enim aliquid monstri alit noster affectus, ingentes nimirum et diuturnas uiscerum obstructions, interdum plane scirrhosas, aliasque laves, quibus, accedente tunc uehementi distensione et pressura, uel etiam ruptura uasorum a flatibus, uel ipse ascites,

tes, uel inflammationes uiscerum eorumque corruptiones facillime superueniunt, unde apposite in hanc rem Menjotius l. c. ita colligit: *Tympanitem ascite longe grauiorem esse puto, non, quod pbarmaca Φυσαιώγια nobis desint, Siquidem medicina nostra τὸ γαιώγιοις luxuriat, et per paracentesin flatus non minus ac aquae e uentre educi possunt; sed quod plura uiscera in tympania, quam ascite, morbosa sunt. Et licet aquae, uix uero flatus, cunctando putrescant, Tympania tamen non modo certius, sed etiam celerius interficit, ratione acerrimorum ac implacabilium dolorum, quibus Tympaniticus miser sine intermissione excruciat. Et Dan. Puerar. in addit. ad Burnet. Thesaur. Med. Nunquam, inquit, Tympaniticum conualescere contigit uidere. It. Dietericus in Iatreo Hippocrat. p. m. 1254. qui tumet inflatus tympanite, funus bajulat ille suum; tympanumque gerit, ac pulsat ad duellum cum morte. Nihilo tamen minus ualet hic quoque consilium saluberrimum: Principiis obsta sero medicina paratur, cum mala per longas inualuere moras. Sciendum, quod morbus hic raro per se et subito, sed longo demum temporis tractu, interuenientibus aliis morbis, ascite, uiscerum inflammatione, gangraena aliisque interficiat. Vbi quoque aetas*

jam fenilis, uel etiam nimis tenera, uiscera indurata, uel plane corrupta, uasa lymphatica, aliaue erosa, morbi alii graues conjuncti, ibi parum uel nihil spei superest, licet medicina pro mitigandis symptomatibus remedia habet. Inter ea autem pessima hic sunt alui et urinae suppressio; indicant enim jam tum spasmodicam uiarum istarum constrictionem et imminem, uel praesentem uiscerum inflammationem: Mala quoque inflammatio umbilici, uel alius abdominis musculi, cum urina ualde rubicunda et crassa, utpote quam gangraena, et mors e uestigio sequuntur.

Thes. XIX.

Quo grauior igitur, et periculo propior hic morbus est, eo majori prudentia et dexteritate opus, ut causae quaecunque, tam remotiores, quam proximiores, a quibus flatus generantur, uel fouentur, quantocyus remoueantur, eoque ipso flatus ipsi, eorundemque fomes et pabulum, eliminantur, pariter symptomata quaecunque, imprimis motus conuulsui, dolores et inflammationes, quantum fieri potest, praecaueantur, et uires aegri, uiscerumque tonus, defendantur.

dantur. Quibus omnibus indicationibus ut satisfieri queat, remedia e tribus suis fontibus abunde suppeditat medicina, modo a Medico prudenter dirigantur et pro ingenti causarum, subjectorum, aliarumque circumstantiarum diuersitate, singulis quoque proportionata et proficua applicentur.

Thes. XX.

A Deoque ante omnia opus est, ut, commendato statim decenti diaetae regimine, cruditates pituitosae et biliosae uiscidae, nidorosae, acidae, acres, in uentriculo et intestinis praeparantur, ad exeundum praeparatae quoque subinde excludantur: Quo fine quidem a Medicis multa commendantur medicamenta carminatiua, quae acredine et uolatilitate partium suarum salino-sulphurearum, carminando quasi, humores uiscidos et glutinosos egregie discerpunt, attenuant et in halitus resoluunt; sed quoniam, alias uti supra uidimus, in Hydrope sicco, halitus ejusmodi flatuosi nimium abundant non solum, sed etiam, propter uiarum obstructions pertinaces conjunctas, exitum facile inuenire nequeunt, quin potius, distendendo nimium intestina, imo in

spasticas contractiones redigendo, exitum sibi ipsis praeccludunt, eoque ipso tam graues et acutos dolores, inflammationes aliaque mala inducunt, facile etiam fieri potest, quod ab eiusmodi carminatiuis calidioribus et uolatilibus, sine selectu adhibitis, malum potius exasperetur, quam curetur uti etiam obseruationes et tristes, ab adhibitis istis euentus, apud *Tulpium obs. Med. L. II. Fienum de flatibus C. XXI. Grembsium Arb. ruinos. et integr. L. II. C. I. et Helmont. Tract. Ignota bydrops* et alibi abunde restantur.

Thes. XXI.

Commendanda igitur potius erunt aperitiua et carminatiua temperatiora, eaque modo salina, plus minus fixa, uel uolatilia, nitrosa, subacida, terrea, gummosa, mercurialia, etiam aquosa et gelatinosa diluentia et fibras crispatas demulcentia. e. g. Arcanum duplicatum, nitrum fixum alcalifatum, rosatum, perlatum, antimoniatum, lapis Prunellae, ☿ uitriolatus, uitriolum martis rite paratum, salia plantarum, digestium Syluii, succini uolatile, et cum his sociati pulueres cachectici, absorbentes, concharum, coralliorum, crystalli, lapid. 69, antimonium diaphoreticum, mater.

ter. perlat. magnesia alba, cinnabaris natiua et antimonii, mercurius sublimatus dulcis, crocus martis aperitiuus et similia, nec non spiritus subacidi dulcificati, spiritus Nitri, Salis, et Vitrioli dulces, item de Gummate ammoniaco, ejusdemque essentia, Tinctura aperitiua Moebii, Tinctura tartari, arcanum tartari liquidum, liquor praecipitans, Elixir Proprietatis nitratum. Item decocta et infusa e radice rhabarbari, cichorei, taraxaci, heleenii, curcumi, polypodii q. pimpinell. alb. eringii, foeniculi, leuistici, herb. absynthii, alsinae, agrimoniae, centaurii, scordii, ueronicae, marrubii, trifolii fibrini, fumariae, hyssopi etc. Sem. Cuminii, anisi, foeniculi, coriandri, baccarum juniperi, corticum citri, aurantium, tamarisci etc. Equibus et similibus, habita semper ratione temperamentorum, causarum diuersarum, morborumque complicatorum, formulae cuius aptae et proficuae formari possunt. In *Ephemerid. german. D. II. A. X.* laudatur ualde electuarium spagyricum, ex eiusmodi aperitiuis, rosat nouell. cum diatr. fantal. Spir. Salis coagulat. aliisque paratum, quibus tamen alia, pro indicantium ratione, substitui, alia omitti possunt. A *Bournet. l. c.* tanquam summum specificum ad tympanitidem, laudatur liquor, e
flori-

floribus tapfi expressus : Ab *Hertodio in crocologia*
 Puluis expertissimus ex spiritu salis coagul. et spi-
 ritu croci irrigato : A *Febrio in Hiera Picra* de-
 scriptum oleum uiride, tanquam secretum, inter-
 ne et externe usurpandum. Ita *Grembs. l. c.* me-
 minit *Cantoris friburgensis*, qui, purgantibus ali-
 isquo frustra fatigatus, solo spiritu sulphuris in a-
 qua diluto, sanatus fuit.

Thef. XXI.

Hisque deinde aperitiuis adduntur et interpo-
 nuntur commode alia, quae humores illos ui-
 scidos flatulentos, nisi sponte sequuntur, per al-
 uum euacuare sufficiunt, ea tamen, ex rationibus
 antea dictis, rursus mitiora, tantum laxatiua erha-
 barbaro, mechoacanna, polypodio, agarico, fe-
 mine carthami, foliis fennae, passulis minoribus
 parata, et cremore tartari, uel nitratis aucta. Quo
 etiam pertinet uinum illud medicatum laxatiuum
Epiphan. Ferdinand. quod histor. XLI. mirabile prorsus
 et innoxium depraedicat, Deumque testatur, il-
 lud nunquam a se sine fructu fuisse exhibitum ;
 quale etiam laudat *Horstius L. IV. obs. 33.* Habe-
 mus tamen hodie longe selectiora et tutiora, quae
 drausticis illis facile substitui possunt ; Vel qui
 saepi-

saepius praestant, clysteres e speciebus emollientibus et carminatiuis composita, a quibus aegri illi, quorum jam supra ex Ephem. germ. mentionem fecimus, adhibitis frustra multis aliis remediis, alias probatis, frequenter usurpatis, tandem globulos illos aëre foetidissimo plenos excernebant, et praeter omnium spem a tympania sua liberabantur.

Thes. XXII.

SEd effectum horum tam carminatiuorum, quam laxantium, egregie promouent, simulque motus conuulsiuos et dolorosos leniunt fomenta et linimenta ex eiusmodi emollientibus in subsidium uocata e. g. unguentum de Arthanit. Emoll. Foresti Diath. Carmin. Neruin. Oleum lumbricorum terrestr. chamoem. anethi, lauri, ruthae, st. anis. cumin. Iuniperi, philosophorum. Item Emplastra emoll. Foresti, diaphoreticum M. Antihydrop. Aug. de baccis lauri, diacum. diafapon. uel cataplasmata et fomenta alia e rad. alth. bryon. Ireos n. sem. lini, foenugr.

E

mili

milii fabar. cumin. baccis lauri, iuniperi, flor. chamoeem. melil. samb. et similibus. Quibusdam etiam profuerunt epithemata salina lixiuiosa e uino, spiritu uini phlegmatico, urina, sale ammoniaco, nitro sale communi additis feminibus et farinis emollientibus, uti uidere est apud *Platerum l. c. et Hartmann. prax. chimiatr.*

Thes. XXIII.

DE caetero tamen etiam ad symptomata urgentia simul respiciendum: Ita si inflammatio uisceris alicujus, uel peritonaei, umbilici, partiumque uicinarum, aut febris accedit, uel solum imminet, nec alia contraindicantia obstant, nihil impedit, quin etiam uena secetur, quocunque loco et tempore apto, quicquid etiam *Bonettus* et alii in contrarium afferant, cum ratio non solum, sed etiam experientia nobis adstipulentur. Ita ad dolores acerbissimos mitigandos faciunt in specie cinnabarina, nitratis et absorbentibus prioribus, nec non Emulsion: pulposis egregie humectantibus, et acrimoniam humo-

rum

rum temperantibus parata. Opiata uero, uti in omni intemperie sicca, ita hic minus tuta esse iudicamus. Pariter ad diurifin promouendam, nisi priora, nempe Spiritus nitri et falis d. Tinctura tartari, arcanum tartari liquidum, lap. prunell. et Sal plantarum, succini, sufficiunt, addi poterunt millepedes, propter sal suum nitrosum et uolatile egregie resoluentes, et in specie urinam efficaciter mouentes; unde etiam a Willifio aliisque practicis tantopere laudantur. Umbilici nimium extensi ligatura si opus, eandem commode applicare docet *Horst. Cist. med. epistol. 116.* uel si flatus, inter intestina et peritoneum contenti, ibidem exitum quaererent, aequae ac in ascite, umbilicum secundum artem, per paracentesin aperire licet, nisi grauius aliquid obstet.

Thef. XXIV.

TAndem quoque non est negligenda diæta, sed ita dirigenda, ut remediis reliquis exacte conueniat; Monendi sunt aegri, ut, imminente aequae ac praesente jam malo, ab

omnibus alimentis crudis, uiscidis, flatulentis, fermentabilibus, acidis et austeris, uel etiam nimis calidis, aromaticis, acris abstinenceant, e contrario uero talia eligant, quae boni succi facilisque digestionis, et quae natura sua temperata et dulci humorum quoque acrimoniam et uisciditatem corrigunt, temperant, fibras intestinorum afflictorum humectant, lubricant, aluum et reliquas uias excretorias apertas seruant: reliqua per se patent.

S. D. G.

